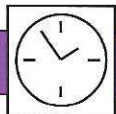

VOORGANGERS: DIERENARTSEN UIT VROEGER TIJD CHEIRON

Veterinair verleden

Deze rubriek is samengesteld door leden van het Veterinair Historisch Genootschap 'Argos'

Een doeltreffende diergeneeskundige behandeling heeft de meeste kans van slagen via drie uitgangspunten:

- de psychische behandeling door middel van muziek en toverspreuken
- de behandeling met geneesmiddelen en
- de behandeling met behulp van het mes.

Dat was althans de opvatting van de gene die als grondlegger van de diergeneeskunde wordt beschouwd namelijk Cheiron.

Hij is echter niet de eerste met name bekende diergeneeskundige. Op een zegel uit Mesopotamië, dat in het Louvre te bezichtigen is, wordt melding gemaakt van Urlugaledinna, die als dierenarts in 2050 v.C. werkzaam was aan het hof van de Sumerische stadskoning Urningirsu in Lagasch.

Toch wordt Cheiron als de eerste dierenarts beschouwd vooral omdat er over hem veel meer bekend is. Deels komt hij tot ons door oudgriekse sagen, zoals die zijn overgeleverd door de auteurs uit de oudheid, deels door Thessalische vertellingen, die we nu nog uit de mond van oude mensen kunnen vernemen, die in het Peliongebergte leven. We dienen hierbij te bedenken, dat een sage altijd een historische bron heeft in tegenstelling tot een sprookje.

Veel bijzonderheden wijzen er op, dat Cheiron en zijn leerling Asklepios inderdaad hebben geleefd. Cheiron zou een centaur zijn geweest, half mens-half paard. Eigenlijk betekent centaur 'bereden stierenjager'. Mogelijkerwijze kwamen de centauren omstreeks 1300 v.C. uit het gebied van de Donau en Rusland en drongen op hun snelle paarden Thessalië binnen. Men leefde toen in een tijd, dat paarden in Griekenland nog onbekend waren en dat de binnenvallende, vrijwel dag en

nacht op paarden zittende Russen een enorme indruk maakten op de Thessaliërs. Toen koning Ixion een beloning uitloofde voor het doden van wilde runderen, die zijn velden ruïneerden, hebben de centauren zich hierbij volgens de sage bijzonderlijk verdienstelijk betoond.

Niet alleen brachten ze kennis betreffende de geneeskunde van het paard met zich mee maar, ook ijzer en ijzeren wapens.

Zij vermengden zich met de inheemse bevolking. Cheiron zou Chariklo tot vrouw hebben genomen.

De oudste bron voor deze kennis is de Ilias. Homerus beschouwt zowel Cheiron als Asklepios als historische personen. Deze bron is daarom zo interessant, omdat hij dateert uit de jaren 775 v.C., een periode waarin centauren nog als mensen werden bekeken. In de literatuur vanaf ong. 600 v.C. worden de centauren als mengwezens, half paard-half mens afgeschilderd.

Homerus geeft in de Ilias (16:143 ev; 19:390 ev) aan, dat Cheiron in het Peliongebergte leefde. Dit gebergte bevindt zich in het zuidoosten van Thessalië op het schiereiland Magnesia.

De plaats van zijn grotwoning is vrij nauwkeurig in de verschillende sagen omschreven. Het verbaast ons dan ook niet, dat de Duitse dierenarts/historicus Hausmann, aan wie veel informatie uit dit artikel is ontleend, op 25 augustus 1981 een grot ontdekte, die aan de beschrijvingen voldeed. Hausmann meent voldoende bewijzen te hebben om de stelling te rechtvaardigen, dat het hier de oorspronkelijke grotwoning van Cheiron betreft. Deze woning was aan de open zijde gesloten door een muur voorzien van een afsluitbare ingang. Het uitgehakte stenen bed, zoals in de sagen beschreven, was nog aanwezig. Merkwaardig is, dat zulke woningen toch vaak vrij luxueus waren ingericht, bijvoorbeeld met tapijten en meubelen. Een brede trap leidde naar de hoog gelegen ingang. Zijn leerlingen en andere levensgezellen woonden in hutten er omheen.

Cheiron wordt beschreven als een wijze, vrolijke en zachtaardige man.

Hij stond bekend als een zeer goed observator van dieren en slaagde er in om een relatie te leggen tussen de aard van een ziekte en de kruiden, die de dieren zochten ter genezing van hun kwaal. Zo ontdekte hij de geneeskundige werking van de geslachten Centauria.

Helleborus (nieskruid), Ampelopsis (wilde wingerd) en Artemisia (onder meer dragon, citroenkruid en absint). Gewapend met deze kennis heeft hij talloze mensen en dieren behandeld. Tot in de 20ste eeuw werden nog steeds een aantal van de door hem ontdekte geneeskundige planten in de diergeneeskunde gebruikt.

Volgens de sagen heeft Cheiron een verhandeling (Cheironos biblos) geschreven over paardenziekten. Dit geschrift is verloren gegaan maar was wel in de 13e eeuw v.C. in gebruik bij de diverse Thessalische vorstenhoven.

In de Ilias lezen wij (vertaling Dr. J. van Gelder) over Cheiron in verband met medische behandelingen onder andere het volgende:

Ilias IV 210-218

Nadat hij (Machaon de zoon van de volmaakte geneesheer Asklepios) de wond, waar de bittere pijn was doordrongen had onderzocht, wiste hij het bloed af en bracht vakkundig een verband aan van pijnstillende kruiden, volgens een recept dat zijn vader eens gekregen had van de centaur Cheiron.

Ilias XI 829-

Snijd (Patroklos) deze pijn uit mij dij; was het donkere bloed af met lauw water; strooi er verzachtende geneeskrachtige kruiden op: ze zeggen, dat Achilles je daarmee bekend maakte, aan wie Cheiron hun werking leerde, die zachtvaardigste van de Centauren.

Naast Homerus hebben in de vroegste periode ook Hesiodos (8e eeuw v.C.) en vooral Pindaros (518-438) aandacht geschonken aan Cheiron. In de latere periode hebben talloze schrijvers (onder meer Vergilius, Ovidius en Plinius) over hem bericht. Historisch is dit van geringere betekenis.

Dat de invloed van Cheiron nog zeer lang doorwerkte, mag blijken uit het feit dat in de Beierse Staatbibliotheek een uniek handschrift wordt bewaard, bekend als 'Mulomedicina Chironis'. Het is in de vierde eeuw n.C. geschreven door iemand, die de naam Chiron als pseudoniem gebruikte. Hij gebruikte Cheiron regelmatig als bron. Het handschrift bevat enkele hoofdstukken, bijvoorbeeld over malleus, die van de centaur zelf afkomstig zouden zijn.

Volgens de Griekse schrijver Pindaros (518-438) hield Cheiron zijn leerlingen, waaronder de later zeer beroemde Asklepios, zijn drie stelregels voor:

- de psychische behandeling door middel van muziek en toverspreuken

- de behandeling met geneesmiddelen en
- de behandeling met behulp van het mes.

We verwonderen en verbazen ons erover, wanneer we ons verdiepen in de inzichten van Cheiron, de grondlegger van de diergeneeskunde, dat deze man al zulke moderne opvattingen had.

In deze tijd waarin het diervriendelijke management opnieuw als een gunstig element in de gezondheidszorg is ontdekt, zou de invloed van de psychische behandeling een interessant onderwerp van studie kunnen zijn.

AMOXYCILLINE

Solvay Duphar Animal Health heeft nu naast het amoxicillinepreparaat Duphamox[®] LA het kortwerkende Duphamox[®] in haar antibioticumprogramma. De Duphamoxlijn onderscheidt zich door een uitstekende opschudbaarheid en inspuikbaarheid. Door toevoeging van een kortwerkend preparaat aan de bestaande lijn heeft de dierenarts de keus om het middel te gebruiken, dat het beste past bij een specifieke behandeling.